משנה · אחרונים · בועז · סדר מועד

בועז על משנה שקלים

רבי ישראל ליפשיץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בועז על משנה שקלים

רבי ישראל ליפשיץ

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בועז-על-משנה-שקלים/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
פרק ד 5
פרק ה 5
פרק ו 6
פרק ז 6
פרק ח 8

פרק ב

ואילה"ק ל"ל להירושלמי לומר דס"ל דיש מעילה בשיריים הול"ל דלהכי מעל משום דבדאו' אין ברירה ואת"ל הרי סתם מתני' ר"מ וכדאוקמא הירושלמי באמת, והרי ר"מ ס"ל אף בדאו' יש ברירה [כסוכה דכ"ג ב']. ליתא דכבר כתבו תוס' שם דבדלא פי' והתנה מעיקר' גם ר"מ מספקא לי' אם יש ברירה, וא"כ הרי ספיקא דאו' מדאורייתא לחומר' כהר"ן ספ"ג דקדושין וא"כ שפיר מייתי קרבן ואת"ל דספק בברירה שאני, דהרי איסור דברירה היינו רק משום ספק [כרכ"מ פ"ג מגירושין ה"א] וא"כ כשנתחבר אליו עוד ספק. הדר הו"ל כעין ס"ס ואף דמחמרינן גבה הו"ל רק מדרבנן, ואפי' למה שהוכחנו בס"ד [סוף פ"ג דביצה] דלא כרכ"מ עכ"פ דלמא הירושלמי ס"ל כרמב"ם דספק דאור' רק מדרבנן אסור כמ"ש רפ"ח בריש כללי ס"ס בי"ד סי' ק"י עכ"פ ל"ל לירושלמי לאוקמי למתניתין כר"מ דלמא כרבנן דס"ל כדקיי"ל בכל דוכתי דבדאו' אין ברירה, ונ"ל דמכאן מוכח כמ"ש בס"ד בדוכתא אחריתי דאף דקיי"ל בדאו' אין ברירה, היינו מדרבנן אמרינן בדאו' אין ברירה:

ואילה"ק לב"ה עכ"פ להוי כפרוטה בכיס זה הקדש. דלא בטל ברובא, משום דפרוטה דבר שבמנין [כמעילה כ"א ב' ותוס' שם, ועי' רמל"מ שם], גם בל"ז מנ"ל דהכא מיירי ברוב היתר. ואי"ל דהתם שכבר ההקדש מבורר, לא שייך לומר על פרוטה אחת דהיא הפרוטה שהקדיש, דכל שנתברר כבר האיסור לא שייך ברירה [כתוס' תמורה ד"ל ע"א], והרי כל שנתברר האיסור אפילו היה איסור דרבנן אם לא הי' בתערובות לא אמרינן אותו שאבד הוא שנמצא, כדאשכחן בקבר, דלא אמרי' קבר שאבד הוא קבר שנמצא [כפסחים ד"י ע"א]. משא"כ הכא לא נתברר האיסור קודם שנתערב, ליתא, דהרי קיי"ל דבדאו' אין ברירה [כיומא דנ"ד ב' וביצה דל"ח א']. ותו הרי הכא נמי נתברר האיסור כשכינס כבר כדי שקל קודם שהוסיף המותר רק שהוא לא נודע לו ברירת האיסור, וא"כ למה מתיר ב"ה כאן המותר, ודוחק לומר דמיירי במכיר הפרוטות שצירף בסוף, או דבאמת יתן המותר בשביל אדם אחר שחייב שקל, ליתא, דטפי משמע שהמותר עצמו חולין גמורים. ונ"ל ע"פ מ"ש תוס' [גיטין דכ"ה ב'] ד"ה דברי ר"מ, דהיכא דפירש מתחלה שלא יהיה הקדש עד שיפרישנו, בכה"ג יש ברירה אפילו בדאו' א"כ הכא על כרחך בלא הקדיש השקל עדיין מיירי כולה פרקא דאל"כ אמאי לעיל במ"ב צריך שיהיה נתרמה התרומה, למעל מיד, אע"כ דבלא הקדישו עדיין מיירי, הכא נמי על כרחך הא דקאמרי' הקדש טעות, לאו דוקא, אלא דבר שהכין להקדיש]:

[כך נ"ל דעת רתוי"ט. דלדידי' בכינס לנזירים ידועים הרי יפול לנדבה, כבסיפא. ע"כ דהכא מיירי בכינס לנזירים דעלמא ואפ"ה שייך לשון מותר, דמיירי שקיצב מניין הנזירים דעלמא, או שאין בהמעות כשיעור קרבן נזיר]:

פרק ד

[ואי"ל אף שקנה הנלקט ימסרנו לצבור יפה יפה, כדאמרינן בשקלי נשים [פ"א מ"ה]. דנ"ל פי' יפה יפה, דר"ל מה שירצו ב"ד יעשו, וא"כ הא תינח בשקלים, שאין הן עצמן קרבים, רק שקונים בעדם הבהמות, ואפשר נמי שיזדמנו אותן השקלים לשירי הלשכה, שייך שפיר גבייהו מסירה יפה יפה, אבל הכא השומר יודע שאין להם תבואה אחרת אם לא יקריבו זו, אי אפשר שימסרה יפה יפה. ומה"ט בבגדי כהונה [יומא דל"ה ב'], ובידות הכלים [שם, דל"ז א'], ובעצי כהנים [תענית דכ"ח א'] סגי בשימסרו יפה יפה לצבור, מדהיה להם אחרות, או י"ל דהנך שאינן רק מכשירי קרבן. וא"צ מדאו' שיהיו משל צבור, ומדהוה רק מדרבנן. להכי לא חיישינן שלא ימסרום יפה יפה. ועי' תוס' יומא [דל"ח ב'], שתרצו. דבכתונת של כוה"ג שאני, דכוה"ג שגדול בתורה יודע למסור יפה, וק"ל ידות הכלים ועצי כהנים שהבאנו לעיל]:

פרק ה

[וזהו לע"ד כוונת הירושלמי. ועי' חוס' מנחות ס"ד ב' ד"ה אמר. וי"א דהתנא מנה אותן שהיו בדורו שנקראו כך, וק"ל פתחי' זה מרדכי. ואת"ל דהמשנה באמת כבר היתה מזמן מרדכי, וכך כ' תוס' ב"ק [דצ"ד ב'] דכמה משניות היו קודם רבי, רק רבי סדרם, וכן מוכח לע"ד במ"ק [די"א א'] דאמרינן כאן קודם גזירה, א"כ נשנת המשנה קודם יוחנן כה"ג שגזר הגזירה, והוא חי זמן רב קודם רבי. א"כ זהו ממש כדברינו הנ"ל שבימי מרדכי, היו הראשונים שנתמנו, והרי אז נשנת המשנה. ומתורץ ג"כ בזה קו' תוס' מנחות הנ"ל, דתימה שהאריך מרדכי ימים כל כך, וליתא, דהרי בימיו נשנת המשנה]:

[עוד נ"ל דלהכי כתבו עגל ולא כתבו שור, שלא יטעו לומר דוקא בשור אמרה תורה שיעור זה מדכתבה תורה גבי נסכים מלת שור אבל בעגל יתנו פחות, או שיטעו לומר שעגל אינו ראוי להקרבה כלל, והרי שור בן יומו קראוי שור [כב"ק דס"ה ב']. ובאיל כתבו זכר, שלא יטעו לקרותו איל בקמץ שהוא חיה, מדלא היו מורגלים בהברת הנקודות [ככוזרי ג' ל"א]. וכמו כן בכבש כתבו גדי, שלא יטעו כישששכר מכפר ברקאי

דכבש מעולה טפי מעז [כבפסחים דנ"ז ב']. ולמצורע המתטהר קראו חוטא, כדי לעוררו לתשובה, דעל ז' דברי' נגעים באים [כעירכין דט"ז א']:

פרק ו

[ועל שם כך נקרא יאשיהו, ר"ל כבר נתיאש הקב"ה כ"י מהם. וכמו כן רוב המלכים כשתדקדק בהם, תמצא ששמם מורה ע"פ מה שאירע בימיהם. שאול ע"ש ששאלו העם מלך, וגם הוא היה רק נשאל להם משבט אחר, כי לא הבשילו אשכלות שבט יהודה עדיין, ופרשת אשימה עלי מלך אכלוהו ישראל פגה, כי קודם לזמן הראוי שאלוהו. דוד ע"ש דודיו ואהבתו לעמו, כאמרו תהי ידך בי ובבית אבי, לא כשאול שהתאכזר להרוג עיר ואם בישראל מנער ועד זקן. שלמה ע"ש השלום שהיה בימיו. ירבעם ירב עם שעשו ריב ומרידה על ידו. רחבעם רע חב עם, או רחב עם, שנתרחבו מתחת צמצום אחדות מלכות בית דוד. אסא, ע"ש הרופאים אשר דרש [ד"ה ב' ט"ז]. יהושפט ע"ש משפטי ה' אשר העמיד בכל עיר, ויאמר להשופטים אשר העמיד ראו מה אתם עושים כי לה' תשפוטו [ד"ה ב' י"ט]. אחזיהו, אחזו יהוא כי נשבה מיהוא, יואש, שכבר היה מיואש זרע בית דוד, דסברו כולם כי השמידה אותם עתליה. אמציהו, כי אמצו ה' נגד אדום [ד"ה ב' כ"ה]. עזריה, ע"ש שעזרו אלהים [ד"ה ב' כ"ו ז'], ונקרא ג"כ עוזיה, ע"ש עז יה, כי היה הרעש בימיו. יחזקיהו, ע"ש שחזקהו ד' נגד סנחריב ומחליו. מנשה, כי נשה ממקומו לשוב [שם ל"ג פי"ג]. יהויקים, כי הקים ה' אויביו עליו להשחית. צדקיהו, כי צדיק היה [כערכין די"ז א'], והצדיק דין שמים עליו לומר צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי. וכפי הנראה נקרא שם המלכים ביום לדתם על פי נביא, והארכתי קצת בזה כאן אף שאינו מקומו, לבעבור כי פלא הוא]:

פרק ז

[כך כ' הר"ב. אמנם בעניותן לא ידענא מנ"ל. ואדרבה מדסתם הירושלמי וגם הרמב"ם בפ"ג משקלים, שכתב סתם קרוב וכו' יפלו לנדבה, ש"מ דבכל גוונא מיירי. ולפעד"נ דאפילו השתא איכא רובא בחד שופר, ולפ"ז איכא למימר דמדחזינן דרוב המעות שהובאו היום, שקלים או נדבה הוו, גם זה הנמצא היה מהם, עכ"פ כיון דאין הר הבית עשוי להתכבד [רש"י פסחים ד"ז א'] להכי אמרינן שמא בשעה שנאבד היה רוב בתיבה האחרת]:

ואין להקשות עכ"פ שמא נאבד מהשקלים כשהכניסום ללשכה. י"ל כיון דחייב באחריותן כלעיל פ"ב, מזהר זהיר בהו שלא יאבדו עד שיבואו ללשכה. וכ"כ אין להקשות ניחוש שהן ממעות שהכניסו להטילן לשופרות של קינין, שהקדישום בעלים מיד כשהפרישום. י"ל דמעות הלשכה רובא נינהו טפי ממעות הקינין. ואין להקשות עוד אמאי דאמרינן לעיל במ"א לחלק בין נמצא קרוב לשופר זה או לשופר זה הרי מעות הלשכה רובא הוה וניזל בתרי'. נ"ל דמיירי דהשופרות הנ"ל עמדו במקום שלא היו מצוי רגל בני אדם המוציאין המעות מהלשכה, ובכה"ג כ"ע מודו דלא אזלינן בתר רובא רק בתר קרוב [וכתוס' ב"ב דכ"ג ב' ד"ה ביושבת]. אמנם לתוס' [פסחים ד"ז א' וב"מ דכ"ו א'], תלינן הכא שהן מעות חולין ממש, שהכניסום הבאים בעזרה, ואפילו נמצא שם ברגל שרוב המעות שבירושלים מעשר, עכ"פ אזלינן בתר רובא יומי דשתא, ואמרינן דמקמי הרגל נאבד שם מעות חולין, ואע"ג דאסור להכניס מעות חולין לעזרה, היינו בפרהסיא דמחזי כמוליכן שם לסחורה, אבל בצנעא שרי. ולפי דבריהם צ"ל דהא דלא תלינן שהן ממעות של לשכה, משום דמעות חולין רובא ניהו נגד מעות הלשכה. אמנם ק"ל לדבריהם א"כ מה מקשי הירושלמי, דהרי מעות שקלים קודש הן, עכ"פ מעות חולין שהכניסו רובא נינהו]:

[ולתוס' חגיגה דכ"א א" ד"ה האונן, שכתבו דמשמע מהכא שעולה תקרב וחטאת תאכל. ודבריהם תמוהים דהרי מפורש שיצאו לבית השריפה. וכבר הקשו לי כן משם הגאון בגדי כהונה ז"ל. ונ"ל דלתוס' אין הטעם שישרפו משום היסח הדעת רק משום שמא עבר זמן אכילתן. תדע מדלא נקטה מתני' רבותא טפי, ונימא בשר חטאת ועולה שנאבד לעזרה, אברים שנמצאו הרי הן עולות וכו', דהו"ל רבותא טפי דאף דליכא חשש שעבר זמנו, דהרי ידעינן מתי נאבד אפילו הכי פסול משום היסח הדעת. ואי"ל משום דכה"ג פלוגתא דרשב"ג ורבנן הוא [פסחים ד"י ע"א] בקבר שאבד הוא קבר שנמצא. ליתא דהכא שאני דצורתו מוכחת דאותו שאבד הוא אותו שנמצא שמכירו. אע"כ דטעם הפסול הכא משום חשש עבר זמנו, אבל היסח הדעת אינו פסול רק בישנו בידו ואינו משמרו [כפסחים ל"ד א'], ולא בנאבד וכן משמע נמי בירושלמי הכא ורמב"ם [פי"ט מפהמ"ק], דטעם דמתני' דפסול משום חשש עבור זמן אכילתו, יע"ש. א"כ יפה כתבו תוס' דמשמע מהכא דבדליכא הך חששא אינו נפסל משום היסח הדעת, מדלא נקט רבותא טפי]:

פרק ח

[ואילה"ק הרי רישא וסיפא סתרי אהדדי דמבבא דבדרך ירידה טמא, משמע דבשאר דוכתי דליכא הוכח' לטומ' טהור, ומסיפא בדרך עליי' טהור, משמע דוקא באיכא הוכחה לטהרה טהור, הא בשאר דוכתי טמאי'. י"ל דסיפא ממעט רק מבואות קטנות, שעולין וגם יורדין דרך שם, במצאן שם טמאין, משא"כ בשאר העיר טהורין [פסחים י"ט ב'].
והא דנקט בסיפא דרך עלי', והרי אפילו בכל דוכתא דליכא הוכחה לטהרה נמי טהור.
וטפי הו"ל למנקט בסיפא, שלא בדרך ירידה טהור, והוה נמי ממעט מבואות הקטנות שעולין ויורדין דרך שם. נ"ל משום דמתני' ר"מ היא דחייש למיעוטא, להכי קמ"ל רבותא דאפילו בדרך עליי' נמי טהור, אף דבדרך המקוה נאבד, לא נימא סמוך מיעוטא שטועין ומורידין בדרך עליי' לחזקת טומאה של הכלים, ואתרע לה רובא שעולין בדרך זה, וקודם שטבל נאבד, קמ"ל דהכא שאני דהו"ל מיעוטא דמיעוטא, ובכה"ג גם ר"מ מודה [כע"ז דל"ד ב']. והיינו נמי מה דסיים תנא וקאמר, "שלא כדרך" וכו', ור"ל דמה"ט לא חיישינן שטעה בהליכתו, ולפיכך הו"ל מיעוטא דמיעוטא. ומכ"ש במצא בעור דטהור]:
[ותמיהני שאם נחלק כ' אמה לע"ב נימין, כיון שכל אמת כלים בת ה' טפחים [כמנחות צ"ז א'] יגיע לכל חוט שתי שבנימא 7/18 1] טפח, וא"כ איך אפשר שיהיה הפרוכת עביה טפח. וכ"ש למה דאמרינן בכתובות [דס"ד] דחוט ערב כפול מהשתי, א"כ איך אפשר דחוט שתי שהוא 7/18 1 טפח, והערב שעביו לפ"ז 7/9 2 יהיה משניהן יחד אריג שעביו טפח. וכמו כן ק' לי"א דלקמן דעל פ"ב רבוא חוטי שתי נארגת, על כרחך הא דאמרינן לעיל דעל ע"ב נימין נארגת, היינו שהיה בכל נימא אחת מונחים יותר מרבוא חוטין, א"כ כיון שיש בכל 7/18 1 טפח יותר מרבוא חוטין, ע"כ שהיו חוטי השתי דקין מאוד, ואיך יהיה עובי הפרוכת טפח כיון שחוטי השחי דק כל כך. ואת"ל שהיו כל הרבוא חוטין שמונחין בכל נימא שזורין יחד לחוט א', א"כ יהיה הפרוכת בעביו יותר מטפח וכלעיל. ונ"ל דעשוהו חתיכות ארוכות, ובכל חתיכה היו ע"ב נימין באריגה כנ"ל והחוטים היו דקין מאוד ושזורין יחד, עד שכל נימת השתי היו בעובי שליש טפח, וחוט הערב היה עביו ב' שלישי טפח, כדי שכשיארגום יחד יהיה עובי הפרוכת טפח, וחזרו וחפרו החתיכות לארכן יחד]:
כך פירשתי לפי דעת רבותינו המפרשים, אמנם תמהני מאד, דאע"ג דקיי"ל אין עניות במקום עשירות, היינו שלא להקפיד על הרווחה דהקדש [ככתובות ק"ז א']. או שלא להקפיד על הפסד מועט, כדאמרינן דפי נירות המנורה נמי היה צריך זהב טהור, אף דאשחורי משחיר, מטעם אין עניות וכו' [כמנחות דפ"ח ב']. וכמו כן מה"ט היו נותנין

שמן בנרות מעט יותר מהראוי [כמנחות פ"ט א']. ומה"ט נמי. כתונת שנטשטש מאד, אין מכבסין אותו [כזבחים פ"ח ב']. ומה"ט נמי הכינו צבע לצבוע יריעות המשכן מעט יותר מהנצרך [כשבת ק"ב ב'], דבכולן אינו רק הפסד מועט, דלא חששו לו במקדש, מטעם דאין עניות במקום עשירות, וגם בהא יש מ"ד דגם בהפסד מועט, התורה חסה על ממון ישראל [כמנחות דפ"ט א']. דנ"ל דפליגי אי ילפינן הקדש משל הדיוט, דבהדיוט לכ"ע אפילו להפסד מועט חששו [כרש"י חולין דמ"ט ב' וב"ק קי"ז], דילפינן מפנוי פכין קטנים מבית המנוגע, שאינו רק הפסד מועט, רק היכא שיצטרך לעשות עי"ז חטא, לא חששו להפסד מועט [כשבת קנ"ד ב', ופסחים דט"ו ב' וד"כ ע"ב]. אבל בהפסד מרובה לכ"ע גם במקדש חששו לו, דתורה חסה על ממונם של ישראל, כדאמרינן [יומא מ"ד ב'] דמה"ט בכל יום חותה בשל מחתה כסף, ולא בשל זהב, שלא יתחרך השל זהב באש. ומה"ט לחם הפנים א"צ סולת נקי, מדבאין בכל שבת כ"ד עשרונים יהיה הוצאה מרובה [כמנחות ע"ו ב'] ומה"ט לא היה צריך שמן כתית למנחות [כמנחות פ"ו ב'] דבכולן ע"י רבויין יחשב כהפסד מרובה, מכ"ש הפסד מרובה מאוד כזה, ב' פרוכת שנקנו בעד קס"ד רבוא דנרי זהב יגנזום בכל שנה על לא דבר, שהרי שם במקום הקדושה והטהרה והנקיות המופלגת, לא היה מצוי שם שום טשטוש ולכלוך, שאפילו הכה"ג כשנכנס לק"ק ביו"כ לא היה צריך ליגע בו, שהפרוכת במקום פתיחתו היה נקרס בקרס זהב לאחריו [כיומא פ"ה מ"א] וא"צ ליגע בו כלל, וגם אבק אינו מצוי שם מדמרוצף בשיש או זהב, והרי אפילו בהר הבית לא היה מצוי אבק, מדאין נכנס בו במנעל [כלעיל פ"ז מ"ב] ומכ"ש בהיכל וק"ק, שאין רגל אדם מצוי שם כל כך, וא"כ למה יפסידו הסך העצום הוא על מנן, דהרי כשסילקום משם היו צריכין גניזה. ולולא מסתאפינא מרבותי היה נ"ל, דהא דקאמר דשתים עושין בכל שנה, ולא קאמר חולין, אלא ר"ל דמשך זמן שנה כולה היה צריך למלאכת ב' פרוכת. או דר"ל לפי מאי דאמרינן [חגיגה פ"ג], דאחר כל רגל היו מעבירין על טהרות העזרה, מפני כהני ע"ה שנכנסו להשתחוות ונגעו בכלים, ולפיכך כל הכלים שבמקדש היו להן שניים, קמ"ל הכא דגם בפרוכת כן, שהיו צריכין ב' לשנה כשיסירו הראשון "ובכל שנה" דקאמר כמו לכל שנה, או נ"ל "דעושין" ר"ל תולין, דב' פעמים בשנה תלו אחרת בפסח וסוכות, בעברו ימי מועד רבים, ורגלי הע"ה היו מצויין שם, משא"כ עצרת רק יום א'. ולא היה צריכין לטבול בפסח וסוכות רק הפרוכת החיצון שכנגד עבר ההיכל, והוא אותו שתלוהו ב' פעמים בשנה, אבל אותו שלעבר צד ק"ק לא היה צריך לסלקו, מדלא נגע שם ע"ה מעולם. אחר כתבי זה האיר הקב"ה עיני וראיתי דברי המפרש במסכת מדות [דכ"ט ב'], ד"ה ושתים עושין וכו', וז"ל שהיו מתעסקין בכל

שנה, ונוטלין אותן מן הפתח ומניחין אחרת כנגד הפתח, עכ"ל. כמדומה התכוון לב' הפירושים שזכרנו, רק שערבובי דברים יש בהן, וכן צ"ל לפע"ד, שהיו מתעסקין בהן שנה כולה, או ר"ל שנוטלין אלו מהפתח וכו']:

ולפי דברינו הנ"ל [בבועז ג']. שפיר נקט בתר ב' עושין בכל שנה, דש' כהנים טובלין אותה, מדהיו טובלין אותה אחר הרגל. והגאון רבינו אלי' זצוק"ל כ' דמדאורך הפרוכת מ' ורחבה כ' הו"ל סביב ק"כ אמה, ואמות כלים בת ה' טפחים, הו"ל סביב ת"ר טפחים, ומדרצו הכל לזכות במצוה, אחזוהו ש' כהנים כל א' בב' ידיו, דהו"ל נמי ת"ר טפחים. אמנם תמהני הרי בש"ס [חולין צ' ע"ב, ותמיד כ"ט ב'] אמרי' בפירוש דגוזמא הוא [אב"י ול"מ נ"ל דכונת הגאון רק שהמספר של ג' מאות הוא מכוון באופן נפלא אל מציאות הדבר וע"כ היה באפשר בפעם מן הפעמים שיהיה כן, לא שבאמת היה תמיד כן כנראה מלשון המשנה שעל זה אמרה הגמרא גוזמא]: